

Franckesche Stiftungen zu Halle

Statvtorvm Illvstris Gymnasii Gothani De Scholasticæ Ivventvtis Laxamentis Svmma Ratio

Vockerodt, Gottfried

[Gotha], 1719

VD18 13074709

Abschnitt

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-201764

I. Ludicra repudiantur a doctis; expetuntur ab imperitis: II. damnantur ab ipsis Epicureis; & contemnuntur, ubi religionis nomine admittenda fuere: III. oppugnantur a populo DEI: IV. eiurantur a Christianis. V. Recte ergo prohibentur in scholis. VI. Harum legum defendenda autoritas. VII. Defensor, & orator primus demonstrat meliora ludicris laxamenta. VIII. Orator secundus lasciuientem iuuentutem ad civilem statum, & decus docet traducere. IX. Orator tertius leges munit exemplis. X. Ad audiendos oratores inuitantur schola PATRONI.

I.

Elices praedicat Ouidius, (a) quibus cura fuerit, stellarum cognoscendarum causa in superas scandere domos: nec temere credit, ut admoveant oculis sidera, & aethera supponant ingenio, facile relinquere, & abiicere, quae vulgo maxime expetantur, mortalium pretia, & humanae cupidinis illecebras: nec

solicitari fame opum, nec gloriae fucum; nec, quae ad illas compendiariae viae creduntur, sectari, forum, militiamque: primo autem loco coelum petentes vitia, expugnantia pleraque mortalium pectora, venerem, & vinum, & quae haec commendant, ludicra omnia dimittere, vitisque iocisque altius caput exerere, pronunciat. Populum, & vulgus imperitorum ludis delectari, Cicero affirmat. (b) Nec potest cupere ignorata oblectamenta meliora, admi-

(a) Fastor. L. I.

(b) pro Mur.

miranda naturae, & artis opera, magnifica diuinæ prouidentiae, & sapientiae munera, myſteria ſalutis in diuinis monumentis perſcripta: a quibus inueſtigandis, percipiendis, & ad delinien- dos ſenſus interiores, veroque, & ſolido gaudio implendum, & ſatiandum animum quos vel naſcendi conditio, vel inita a pri- ma aetate certa vitae ratio, vel populares errores, & corrupte- lae prohibuerunt, non eſt mirum, obuiis in multitudine, com- mendatisque uſu ludis, iocis, nugis ita implicari, vt non alia aerumnosae vitae ſolatia, & curarum laborumque laxamenta eſſe credant; nec vitam ſuam aliquid eſſe putent, niſi per ludum, & iocum fuerit tranſigenda.

II.

Errare, qui ita ſentiunt, adeo agnoſcebant docti olim viri, vt ſequentes etiam deteriora, vitae uſu, & facti exemplo, non diſſimularent tamen, ſe videre, & probare meliora: quam- uis, quod recte illis APOSTOLVS (c) exprobrat, bene iudicando, & male faciendo, id ſaltem conſequerentur, vt minus excuſate pec- carent. Ipſe voluptatis magiſter, Epicurus, tam ſiccā volupta- tis capiendae rationem inculcaſſe Maximo Tyrio videtur, vt eo autore nemo potuerit laſciuire. Qui ſe de eius grege porcum ipſe profitetur, POETA lyricus, non obſcure ſignificat, rectae ra- tionis contraria agitare, qui feſto Neptuni die, quo religio luden- di licentiam dabat, hac uterentur cum multitudine, dum hoc pacto *munitae ſapientiae vim* adhibendam dictat. (d) Qui ſub Saturnaliorum, Bacchanaliorum, & Quinquatriorum, aliorum- que ludorum, quo nomine omnes feſti gentilium dies inſigni- untur, ſolennia cum Saliaribus, & Lupercalibus palam effunde- bantur in licentiam, quamvis diis ſeruire viderentur, viſi ta- men ſunt tam abhorrere a bonis moribus, & tam infames fue- runt, & deſpectabiles honeſtioris notae viris, quam adhuc ſunt, qui in barbaris Indiae nationibus myſtarum nomine ſeruiunt ido- lis. Quod dum ludendo, & ſaltando peragunt, non nomen ſo- lum

]] 2

(c) Rom. II.

(d) Lib. III. Od. 28.

.8.V. 1111 (3)

lum, & nota meretriciae infamiae illis inuritur; sed honestiores quique eorum fugiunt commercia.

III.

Sane, populum DEI abhorruisse ab illa ludendi, nugandique licentia, satis constat. Dum Antiochus alios illi mores dare ausus est, Tacito etiam teste, (e) idque aperiendis ludorum scholis, (f) has ita oppugnavit, ut non magis pro salute, quam pro integritate moris prisca, a nugis istis intacti, potuerit dimicare: quod MACCHABAICORVM factorum initium, & occasio fuit: expertaque est profanorum ludionum turba cladibus maximis, quanta vis sit populi non fracti malis moribus, vel infirmati ludendi, & nugandi licentia.

IV.

Quam longe a Christiani populi instituto abfuerit illa licentia, vel antiqua foederis formula declarat, qua fidem Christo polliciti sunt eius nomen professi. Ludis, spectaculisque discrete olim renunciarunt, quotquot sacro lauacro initiati sunt. Quot sanctorum patrum dictis, & conciliorum autoritate damnata, & proscripta sit e coetibus Christianis ludionum vanitas, non est opus commemorare; nec haec tabula patitur.

V.

Quod igitur ab ipsis gentilibus fuit improbatum, ut rectae rationi contrarium: a praecipuis licentiae patronis proscriptum, & munitae sapientiae vim adhibere iudicatum: a populo veteris foederis pertinacissime repudiatum; a cultoribus foederis novi eiuratum; nec probatur iure naturali: quod tempus, ac vires corporis, ingeniique rectius, quam nugis, consumere docet: nec civili, quod eo nequiorem aleatorem pronunciat, quo est melior: id sane nec moribus, nec temporibus nostris convenit, nec ulli hominum generi, vel ordini, tanquam curarum, & laborum laxamentum permitti potest, vel commendari. Hinc, credo, satis apparet, cur ILLUSTRIS GYMNASII GOTHANI statuta inter-

(e) Hist. V. 8.

(f) 1. Macc. I, 25.

intercedant ludendi licentiae, ac diserte vetent aleam, pictarum chartarum praestigias, symposia, omnem lasciuiae ostentationem in cantu, fidibus, & tibiis, iactationesque corporum vehementiores omnes; ac pro his commendent pia ac religiosa canendi, precandi, liberaliumque artium exercitia. Constat & hinc summa ratio legis, & praescripti ERNESTINI: quod publicis patriae legibus insertum est: cuius notae esse debeant supremis in cathedris ILLVSTRIS GYMNASII docendi munere functuri? non imperiti videlicet naturalis scientiae, & mathematicarum disciplinarum, ut legitima corporis, animique laxamenta inde depromere, discantibusque, quos operis scholasticis, & nimis lucubrationibus obrui, & obtundi non est aequum, tempestive possint proponere, ne quoties ex ludo litterario, quo nomine dudum scholae appellatae fuerunt, dimittuntur, lasciuiant in palaestris, vel vaporariis, vel ludionum circulis, vel aleatorum conuenticulis, & misere otiano, & nugando pereant, perdantque alios.

VI.

Huius autem generis leges, & statuta quam reipublicae, & ecclesiae seminariis, scholis nimirum, necessaria, & iuuentuti salutaria sunt, tam inuisa sunt vulgo, & consuetudinis depravatione corruptis pene intolerabilia: atque ideo non raro contraria destinantium, perficientiumque obtrectatione oppugnantur, irritaque saepe redduntur licentiae patrociniis. Quibus occurrere, & statutorum tam salutarium auctoritatem palam propugnare, productis in medium summis eorum rationibus, non alienum mihi videtur a praesenti instituto, quo, SERENISSIMI PATRIS PATRIAE auspiciis, a supremarum curiarum, maxime PROTOSYNEDRII, proceribus ILLVSTRIS haec schola lustrabitur, docentium, discantiumque operae inspectabuntur, doctrinae, & disciplinae offensiones inuestigatae, & deprehensae vindicabuntur. Dari hoc sibi negotium passi sunt aliquot CLASSIS SELECTAE primi ordinis alumni:

II 3

CARO-

CAROLVS HEINRICVS SCHNETTER,

ALTENBURGENSIS,

IOANNES SAMVEL SCHILBACH,

VINDOBONENSIS,

IACOBVS GVILIELMVS REYNITSCH,

GOTHANVS.

VII.

Primus dicturus est

de

legitimis scholasticae iuuentutis laxamentis;

atque demonstrabit damnata legum autoritate ludicra exercitia indigna esse nomine legitimorum laxamentorum, nec corpus, animumque recreare, sed vtrumque perdere, valetudini, bonae menti, moribus, famae, fortunis obesse magis, quam prodesse. Dum autem legitima laxamenta, & quae vere corpus, animumque recreant, commendat tanquam rebushumanis utilia, decusque ciuile, & gratiam conciliantia suis cultoribus; haec Ouidij, Athanasij Kircheri, & Danielis Maioris autoritate latissime patere ostendit, & copiosissime peti posse ex vniuerso naturalium & mathematicarum disciplinarum apparatu. Quibus autem innumera, & immensa ista naturae, & artis opera non sufficiunt, iubet ex omnium retro temporum, locorum, populorum, factorum, monumentorum, signorum, numerorum, aliarumque antiquitatum, nec non nouarum rerum, quas nouus orbis aperuit, historia oblectamenta petere; ad aures autem deliniendas assumere citharam Dauidicam, Mosi, Salomonis, & Iobi, aliorumque piorum hominum cantica, pectus diuino gaudio implentia: ac, si anferes olores interstrepere debeant, Graecorum, Latinorum, Germanorum, Gallorum, Italorum, & aliarum nationum carmina varii generis.

VIII.

VIII.

Alter differet

de

civilitate scholastica,

& ostendet, quemadmodum in scholis legitime constitutis a la-
 sciuiis, & naturali licentia ad ciuilem vitam statum, prius; deinde
 ad ciuilem moris decus pueri traducantur. Illud autem ad iura
 imperantium referet, & demonstrabit, non in singulorum pote-
 state situm esse, quomodo suos velint erudiri, & ciuili viuendi ra-
 tione imbui. Hoc autem quo pacto in scholis obtineatur; ma-
 xime si verum decus ciuile ad Paulinum praescriptum exiga-
 tur, exponet diligenter.

IX.

Postremus repraesentabit

*comparata JOSAPHATI, & ERNESTI**PII in populo emendando merita:*

& ostendet, praesto esse debere exempli non minus, quam prae-
 cepti auctoritatem: qualem vterque princeps suis institutis, & le-
 gibus accommodauit: si procliuis a labore ad libidinem iu-
 uentus in scholis cum successu ad boni moris decus debeat tra-
 duci.

X.

Quod si itaque tribus his sermonibus satis commode initia
 LVSTRATIONIS ILLVSTRIS GYMNASII GOTHANI or-
 nari posse videbuntur, ad haec ut

SVPREMARVM CVRIARVM
 PROCERES,

&c.

& omnis ordinis litterati viri,
ILLVSTRIS SCHOLÆ
**PATRONI, FAVTORES,
ET AMICI,**

frequentes congregentur,
idque in auditorio clasſis primæ,

die craſſino, hora VII. ante meridiem,

qua par eſt, obſervantia, rogat

RECTOR,

GOTHOFREDVS VOCKERODT.

P, P. GOTHÆ, XXX. IVL. CIO MCCC XIX.

LITTERIS REYHERIANIS,

